

TEWERKSTELLING IN VISSERIJ EN LANDBOUW

Laatst gewijzigd op 8 augustus 2005

- 1 Indicatoromschrijving
 - 1.1 Naam
 - 1.2 Definitie
 - 1.3 Meeteenheid
 - 1.4 Plaatsing in het DPSIR kader
 - 1.5 Referentie
- 2 Beleidsrelevantie
 - 2.1 Functie, betekenis
 - 2.2 Prioriteit voor de kust en Relevantie voor duurzame / geïntegreerde ontwikkeling van het kustzonegebied
 - 2.3 Beleidsdomein(en)
 - 2.4 Verband met andere indicatoren en internationaal gebruik
 - 2.4.1. Internationaal gebruik
 - 2.4.2. Verband met andere indicatoren
 - 2.5 Streefwaarden
 - 2.6 Relevante conventies, akkoorden en wetgeving
- 3 Methodologische beschrijving en onderliggende definities
 - 3.1 Onderliggende definities en concepten
 - 3.2 Meetmethode
 - 3.3 Beperkingen van de indicator
- 4 Gegevens – input
 - 4.1 Gegevensbronnen (persoon, dienst, adres)
 - 4.2 Vorm van de gegevens
 - 4.3 Kwaliteit en beschikbaarheid van de gegevens

1 INDICATOROMSCHRIJVING

1.1 NAAM

Evolutie van de totale tewerkstelling in de sectoren visserij en landbouw.

1.2 DEFINITIE

De indicator drukt de jaarlijkse verandering (toename of afname) uit in bezoldigde en zelfstandige tewerkstelling in de sectoren visserij (nace-bel-code 05.01) en landbouw (nace-bel-code 01.1, 01.2, 01.3 en 01.4) tegenover het standaardjaar 1995.

1.3 MEETEENHEID

De indicator wordt uitgedrukt in absolute aantallen per gemeente per jaar.

1.4 PLAATSING IN HET DPSIR KADER

Deze indicator behoort tot het driving force-type.

1.5 REFERENTIE

FAO (1996). Indicators for Sustainable Development of fisheries, 2nd World Fisheries Congress, Brisbane, Australia, August 1996.

2 BELEIDSRELEVANTIE

2.1 Functie,betekenis

Door deze indicator wordt de aantrekkelijkheid weergegeven om in deze takken te werken en te investeren. Hierin speelt het overheidsbeleid voor beide sectoren een belangrijke rol. De tewerkstelling in de visserij is rechtstreeks verbonden met de kust. Maar ook landbouw neemt een plaats in op de arbeidsmarkt in de kustzone.

De landbouw- en visserijsector vervult een belangrijke socio-economische rol in onze maatschappij, onder andere op het gebied van voedselvoorziening en tewerkstelling.

2.2 PRIORITEIT VOOR DE KUST EN RELEVANTIE VOOR DUURZAME / GEÏNTEGREERDE ONTWIKKELING VAN HET KUSTZONEGEBIED

De indicator werd door het Centrum voor Duurzame Ontwikkeling van de Universiteit Gent geselecteerd als duurzaamheidsindicator voor het domein 4. Versterking van het economisch weefsel – 4.3. Behoud en aanpassing van de visserij en 4.4. Uitbouw duurzame landbouw.

De landbouw- en visserijsector vervult een belangrijke socio-economische rol in onze maatschappij, onder andere op het gebied van voedselvoorziening en tewerkstelling. Beide oefenen ook een invloed uit op het milieu, zowel positief als negatief. De activiteiten uit deze primaire sectoren zijn immers afhankelijk van de beschikbaarheid van natuurlijke hulpbronnen en de uitbating van die hulpbronnen weegt op het milieu (Matthijs, 2000).

Het federale landbouwbeleid wordt sterk bepaald door het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Dit beleid biedt heel wat mogelijkheden voor een duurzame landbouw. Dit steunt op een Europees landbouwmodel waarbij de landbouw als economische sector multifunctioneel, duurzaam en concurrerend moet zijn en zich

over het hele grondgebied moet uitstrekken. Hij moet in staat zijn het landschap en de natuur in stand te houden en een wezenlijke bijdrage te leveren tot de vitaliteit van het platteland. Zo'n landbouw moet voldoen aan de wensen en de eisen van de consument op het gebied van de kwaliteit en de veiligheid van voedselproducten en de bescherming van het milieu en het welzijn van de dieren. Er werden drie belangrijke instrumenten opgenomen die het streven naar een duurzame landbouw moeten ondersteunen: de horizontale verordening, het nieuwe beleid voor plattelandsontwikkeling en de specifieke milieucriteria die worden opgelegd.

België heeft verschillende internationale verbintenissen ondertekend voor de bescherming en het beheer van het mariene milieu. Om deze verbintenissen te concretiseren moet er volgens het Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling (FPDO) een geïntegreerd actieprogramma op federaal niveau worden opgesteld als aanvulling op de maatregelen die de gewesten reeds hebben genomen of nog zullen nemen. De doelstellingen van dit Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB) omvatten de doelstellingen die op internationaal vlak werden vastgelegd.

Vanuit het perspectief van de kustzone moet het beleid voldoende instapmogelijkheden creëren in de visserijsector. Op nationaal niveau is er door het ministerie van Landbouw en Verkeer in 1931 een "Fonds voor Scheepsjongens" opgericht om de aanwerving van scheepsjongens te bevorderen en te promoten via een bepaalde bezoldiging per zeedag. De fondsen worden verzameld door de ministeries van Landbouw en Verkeerswezen, de Provincie West-Vlaanderen en de Redercentrale (zie Website Ministerie voor Middenstand en Landbouw).

Daarnaast is er tegemoet gekomen aan de opleidingsbehoeften op het vlak van de nieuwe technologische ontwikkelingen in de scheepsnavigatie, -communicatie en visserij. Daarom werd er in de gebouwen van de VDAB te Zeebrugge het Centrum Voor Maritieme Opleidingen opgericht. Het Centrum voor Maritieme Opleidingen is een samenwerkingsproject tussen de Vlaamse Gemeenschap, de Provincie West Vlaanderen, de VDAB en de vzw Nautisch centrum. De VDAB staat in voor de werking van het centrum en de organisatie van de opleidingen.

Om in te spelen op het nijpend tekort aan bemanning in de visserij werd een project opgestart onder de naam 'Zee kiezen'. Dit project wil jongeren, leerkrachten en ouders de breedst mogelijke informatie bieden betreffende de opleidingsmogelijkheden tot het beroep van zeevisser, het leven aan boord van vissersvaartuigen en het maatschappelijk, sociaal en familiaal karakter (zie website Zeekiezen).

De land- en tuinbouwsector is een van de weinige sectoren waar het inkomen van de ondernemer bepaald wordt door de wet van vraag en aanbod. De prijs van de land- en tuinbouwproducten wordt gevormd op de markt. De inkomenssituatie van de land- en tuinbouwer is met andere woorden afhankelijk van een aantal externe factoren en wordt hierdoor zeer precair. Daarnaast moet de tewerkstelling in de landbouwsector behouden blijven en moeten de arbeidsomstandigheden op de landbouwbedrijven verbeterd worden.

2.3 BELEIDSDOMEIN(EN)

De indicator behoort tot het **domein 'Gebruik van levende hulpbronnen', subdomein 'Socio-economische leefbaarheid'**.

2.4 VERBAND MET ANDERE INDICATOREN EN INTERNATIONAAL GEBRUIK

2.4.1. Internationaal gebruik:

De indicator werd door de Food and Agriculture Organisation of the United Nations (FAO) geselecteerd als 'indicator for sustainable development of fisheries' (FAO, 1996). Daarnaast wordt 'werkgelegenheid in de visserijsector' als een potentiële indicator aangeduid door International Council for Exploration of the Sea (ICES) en de European Environment Agency (EEA).

2.4.2. Verband met andere indicatoren:

Deze indicator houdt eveneens verband met volgende (potentiële) indicatoren rond duurzaam kustzonebeheer:

- Tewerkstelling in toerisme
- Werkloosheidsgraad
- Visstocks die niet overbevist zijn
- Economisch belang van de havens
- Kusteigen habitat
- Beschermd gebied
- Kwaliteit strandwater
- Productiviteit
- Inkomensspanning
- Aantal cursisten die een opleiding volgen (gericht op knelpuntberoepen)

2.5 STREEFWAARDEN

Voor deze indicator zijn geen specifieke streefwaarden bekend. Wel kan het gewestelijke of nationale gemiddelde als een vergelijkingspunt beschouwd worden. Hierbij is er voor de sector visserij wel een probleem aangezien er in het binnenland praktisch geen tewerkstelling in de zeevisserij is.

Algemeen zal gestreefd worden naar een jaarlijkse toename van tewerkstelling in beide sectoren. Voor de beide sectoren is dit niet realistisch, zodat een status quo als streefwaarde beschouwd kan worden.

2.6 RELEVANTE CONVENTIES, AKKOORDEN EN WETGEVING

Op internationaal niveau is er het WTO-landbouwakkoord (URAA = Uruguay Round Agriculture Agreement) dat drie "pijlers" omvat: markttoegang, interne steun en uitvoersubsidies. Verder is in het akkoord ook voorzien in de voortzetting van het hervormingsproces in de landbouw.

Voor zowel de landbouw- als visserijsector zijn er financiële inspanningen vanuit Europa, ook rechtstreeks of onrechtstreeks inzake de tewerkstelling.

Via het Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de Landbouw (EOGFL) financiert de Europese Unie het gemeenschappelijk landbouwbeleid. Naast particuliere landbouwbedrijven en afzet- en verwerkingsbedrijven die een structurele actie ondernemen in de landbouwsector, komen ook semi-overheidsbedrijven, nationale of regionale vertegenwoordigersorganisaties, opleidingsinstellingen,

vrijwilligersorganisaties of organisaties van ondernemingsbelangen, in aanmerking voor EOGFL-steun.

Enkele projecten die in aanmerking komen met weerslag op de werkgelegenheid zijn de volgende:

- steun aan de investeringen in de landbouw;
- steun voor opleiding in de landbouw;
- steunverlening voor de verbetering van de verwerking en afzet van land- en tuinbouwproducten.

Voor de visserijsector is het Financieringsinstrument voor de Oriëntatie van de Visserij (FIOV) in het leven geroepen. Dit structuurfonds komt tussen voor de financiering van de visserij op een aantal actiegebieden zoals vernieuwing van de vloot en modernisering van de vissersvaartuigen, kleinschalige kustvisserij, verwerking en afzet van visserij- en aquacultuurproducten en sociaal-economische maatregelen. Binnen dit laatste actiegebied kunnen maatregelen onderzocht worden om de beschikbaarheid van voldoende bemanningsleden op de arbeidsmarkt te behouden.

Op Vlaams niveau is er het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) en het Financieringsinstrument voor de Vlaamse Visserij- en Aquacultuursector (FIVA). Via het VLIF steunt de Vlaamse overheid de land- en tuinbouwsector met rentsubsidies, investeringspremies en leningwaarborgen. In het verleden lag de nadruk vooral op de verbetering van de structuur en de continuïteit van de bedrijven; eind 2000 werd echter meer aandacht geschonken aan een duurzame en multifunctionele landbouw, zonder evenwel de economische leefbaarheid uit het oog te verliezen. Het FIVA werd opgericht in 1997 om het aantal jonge reders en aquacultuurbedrijven te verhogen, de vissersvloot te verjongen en de rederijen en aquacultuurbedrijven te moderniseren. De steun wordt toegekend in de vorm van rentesubsidie, eventueel aangevuld met een leningswaarborg. Investeringen met eigen middelen genieten van een vergelijkbare kapitaalpremie.

3 METHODOLOGISCHE BESCHRIJVING EN ONDERLIGGENDE DEFINITIES

3.1 ONDERLIGGENDE DEFINITIES EN CONCEPTEN

Er wordt bij deze indicator gewerkt met de **bezoldigde tewerkstelling** (bron: Rijksdienst voor Sociale Zekerheid of RSZ) en de **zelfstandige tewerkstelling** (bron: Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen of RSVZ). Het opnemen van de zelfstandige tewerkstelling is belangrijk omdat, vooral in de landbouw, het belang van de zelfstandigen in de totale tewerkstelling zeer groot is.

Bij de aanduiding van de betrokken indicatoren wordt ook gebruik gemaakt van de **nace-bel-sectorindeling** (=de algemene systematische indeling van de activiteitensector in de Europese Gemeenschappen).

3.2 MEETMETHODE

Voor de **RSZ-cijfers** (toestand 30/06) worden de volgende sectoren opgenomen:

- de akkerbouw en tuinbouw (nace-bel: 01.1)
- de veeteelt (nace-bel: 01.2)
- gemengd bedrijf van voorgaande (nace-bel: 01.3)
- diensten verwant aan de landbouw en de veeteelt (nace-bel: 01.4)
- de visserij (nace-bel: 05.01)

Bij de **RSVZ-cijfers** (toestand 31/12) worden volgende beroepencodes opgenomen:

- landbouw (code 100)
- visserij (code 200)

Het is belangrijk op te merken dat alle zelfstandigen en helpers worden opgenomen, exclusief de zelfstandigen in bijberoep. Dit om dubbeltellingen met de RSZ-cijfers te voorkomen (zie verder onder punt 4.1).

3.3 BEPERKINGEN VAN DE INDICATOR

De activiteiten in de land- en tuinbouwsector zijn in belangrijke mate seizoensgebonden. Gedurende bepaalde periodes in het jaar bestaat bijgevolg de nood om naast de reguliere arbeid bijkomende, tijdelijke en occasionele werknemers te werk te stellen. In de tuinbouwsector worden deze piekmomenten opgevangen door het systeem van de Gelegenheidsarbeid, waarbij tijdelijke arbeidskrachten tegen een voor de sector betaalbaar, forfaitair uurloon op een soepele manier kunnen worden ingeschakeld.

Aangezien de Gelegenheidsarbeid in de landbouw, maar vooral in de tuinbouw, belangrijke proporties aanneemt, is het belangrijk dat zij ook opgenomen worden in de tewerkstellingsstatistieken. In de RSZ-statistieken is dit het geval: sinds juli 1994 zijn ook Gelegenheidsarbeiders uit de tuinbouwsector onder bepaalde voorwaarden onderworpen aan een beperkte verzekeringsplicht, en worden zij dus in de statistieken opgenomen. In de landbouwsector worden enkel nog bijkomstige betrekkingen

(maximum 25 arbeidsdagen) gedurende bepaalde periodes uitgesloten van de verzekeringsplicht, en dus niet in de statistieken opgenomen, en dit enkel voor wat betreft de volgende activiteiten: plukken van hop, plukken van tabak, kuisen en sorteren van teenwilgen. Het gaat hier echter om kleine aantallen.

Bij de bepaling van de tewerkstelling wordt de onrechtstreekse tewerkstelling van beide sectoren niet in beschouwing genomen. Bij de interpretatie van de indicator moet hiermee rekening gehouden worden.

Andere beperkingen bij het gebruikte cijfermateriaal zijn:

- Het was niet mogelijk om Zeebrugge, zonder de rest van Brugge, afzonderlijk op te nemen. Bij de kustgemeenten is dus Brugge als geheel opgenomen.
- De loontrekkende tewerkstelling wordt geteld op 30 juni van elk jaar, de zelfstandige tewerkstelling op 31 december van elk jaar. Bijgevolg geeft de totale tewerkstelling niet de toestand op hetzelfde tijdstip weer.
- De meest recente cijfers over de loontrekkende tewerkstelling geven de toestand weer op 30/06/2002. Er zit bijgevolg heel wat vertraging op de publicatie van de cijfers van de RSZ.

4 GEGEVENS – INPUT

4.1 GEGEVENSBRONNEN (PERSOON, DIENST, ADRES)

De gebruikte cijfergegevens zijn afkomstig van de **GOM – West-Vlaanderen** (Gewestelijke ontwikkelingsmaatschappij). Hiervoor doet de GOM een beroep op cijfers van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (**RSZ**) voor de loontrekkende tewerkstelling, en op cijfers van de Rijksdienst voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (**RSVZ**) voor het aantal zelfstandigen en helpers.

Om een beeld te krijgen van de totale tewerkstelling (loontrekkenden + zelfstandigen en helpers) telt de GOM – West-Vlaanderen beide categorieën bij mekaar op. De zelfstandigen die hun activiteit in bijberoep uitoefenen worden echter niet opgenomen, dit om dubbelstellingen met de statistieken van de loontrekkenden te voorkomen. Immers, de GOM – West-Vlaanderen gaat ervan uit dat een persoon die een zelfstandige activiteit uitoefent als bijberoep meestal daarnaast een loontrekkend hoofdberoep heeft. Dezelfde persoon zou bij het louter optellen van alle loontrekkenden en alle zelfstandigen dus dubbel geteld worden.

- Instantie: GOM - West-Vlaanderen
- Contactpersoon: Mevr. Nancy Moyaert
- Adres: Baron Ruzettelaan 33, 8310 Assebroek-Brugge
- Telefoon: 050 36 67 84
- E-mail: nancy.moyaert@gomwvl.be

4.2 VORM VAN DE GEGEVENS

De gegevens van de GOM – West-Vlaanderen worden in een Excel-bestand geleverd voor de geselecteerde nace-bel-codes, de geselecteerde jaren en de geselecteerde gemeenten.

4.3 KWALITEIT EN BESCHIKBAARHEID VAN DE GEGEVENS

De gegevens kunnen in principe jaarlijks geactualiseerd worden. Voorlopig is dit echter niet het geval voor de RSZ-statistieken.